

Зразки розв'язання задач

Регіональна відкрита олімпіада з лінгвістики. 21 листопада 2015 р.

1. Чеська мова

Як можна зрозуміти, для іменників, поданих в умові задачі, рід у чеській мові збігається з родом в українській (і в російській):

Середній рід (слова на -o)		Жіночий рід (слова на -a)		Чоловічий рід, неістоти		Чоловічий рід, істоти	
plátno	полотно	koruna	корона	klan	клан	baron	барон
víno	вино	líána	ліана	trůn	трон	beran	баран
vlákno	волокно	vrána	ворона	tulipán	тюльпан	démon	демон
zrno	зерно	žena	жінка				

Форма множини утворюється так само, як в українській мові, крім випадку істот чоловічого роду:

- У середньому роді закінчення *-o* міняється на *-a*.
- У жіночому роді закінчення *-a* міняється на *-y*.
- У чоловічому роді до іменника додається закінчення *-y*, якщо слово позначає неістоту (щось неживе), або *-i*, якщо слово позначає істоту (щось живе)¹.

Дієслово 'були' (*byl-*) у чеській мові також може мати три різних закінчення (*-a*, *-y* та *-i*), які, очевидно, якимось чином пов'язані з такими ж закінченнями в іменників:

- Закінчення *-a* дієслово має тоді й лише тоді, коли всі підмети є іменниками середнього роду у формі множини.
- Закінчення *-i* дієслово має тоді й лише тоді, коли хоча б один з підметів є істотою чоловічого роду (хоча й не обов'язково стоїть у множині).
- В інших випадках дієслово має закінчення *-y*.

Також додамо, що єднальним сполучником у чеській є слово *a*, а перекладами слів 'там', 'тут' і 'скрізь' є *tam*, *zde* та *všude* відповідно. В усьому іншому будова речень чеською мовою збігається з українською. Спираючись на це, перекладемо речення з другого завдання:

- Полотна і вина були тут.
Plátna a vína byla zde.
- Жінка і волокно були там.
Žena a vlákno byly tam.
- Демони були скрізь.
Démoni byli všude.
- Ворони, баран і ліани були там.
Vrány, beran a líány byli tam.
- Клани і трон були тут.
Klany a trůn byly zde.

¹ В українській мові подібне розрізнення спостерігається під час утворення знахідного відмінка: можна знайти *клан*, *трон*, *тюльпан* (нульове закінчення), але *барона*, *барана*, *демона* (закінчення *-a*).

2. Малаялам

Усі слова, подані в умові, — форми займенників ‘я’, ‘ви’, ‘він’, ‘вона’, ‘вони’ в одному з шести відмінків: називному, давальному, знахідному, орудному, місцевому чи соціативному. Кожному з займенників відповідає своя основа, а кожному з відмінків — своє закінчення. Відповідні основи, закінчення, а також ті форми слів, що трапляються в умові задачі, подано в таблиці нижче. Слова з завдання 2 виділено зеленим фоном, а слова з завдання 3 — синім.

	я enn-	ви ninnal-	він avan-	вона aval-	вони avar-
називний ∅		ninnal <i>ви</i>	avan <i>він</i>		avar <i>вони</i>
давальный -kku		ninnalkku <i>вам</i>		avalkku <i>її</i>	
знахідний -e	enne <i>мене</i>	ninnale <i>вас</i>	avane <i>його</i>	avale <i>її</i>	
орудний -al	ennal <i>мною</i>	ninnalal <i>вами</i>		avalal <i>нею</i>	avaral <i>ними</i>
місцевий -il	ennil <i>на мені</i>	ninnalil <i>на вас</i>			avaril <i>на них</i>
соціативний -otu	ennotu <i>зі мною</i>		avanotu <i>з ним</i>	avalotu <i>з нею</i>	avarotu <i>з ними</i>

3. Кхмерська мова

Базові числа:

Назва	Значення
មួយ	1
ពីរ	2
បី	3
បួន	4
ប្រាំ	5
ដប់	10
ម្ភៃ	20

Інші числа утворюються приписуванням одне до одного базових від більшого до меншого таким чином, щоб у сумі дати потрібне:

- числа від 6 до 9 утворюються як $5 + 1, \dots, 5 + 4$;
- числа від 11 до 15 утворюються як $10 + 1, \dots, 10 + 5$;
- числа від 16 до 19 утворюються як $10 + 5 + 1, \dots, 10 + 5 + 4$;
- числа від 21 до 25 утворюються як $20 + 1, \dots, 20 + 5$;
- числа від 26 до 29 утворюються як $20 + 5 + 1, \dots, 20 + 5 + 4$.

Завдання 1. Сім заданих чисел — це у відповідному порядку:

17, 23, 19, 7, 11, 29, 13.

Завдання 2. У наборі бракує трьох найменших простих чисел 2, 3 і 5. Їхні назви кхмерською подано в таблиці вище.

Завдання 3. Назви чисел 1, 4, 10 і 20 подано в таблиці вище. Решта чисел називаються так:

Число	Розклад	Назва
8	$5 + 3$	ប្រាំបី
15	$10 + 5$	ដប់ប្រាំ
21	$20 + 1$	ម្ភៃមួយ
27	$20 + 5 + 2$	ម្ភៃប្រាំពីរ

4. Іменники

Завдання 1. Іменники ліворуч утворюють сталі словосполучення зі словом «чорний», а іменники праворуч — зі словом «білий». Відповідний прикметник має практично пряме значення для слів у нижній частині колонок, але не у верхній: чорна діра, чорна кішка та чорний чай дійсно темні, але чорний ринок, чорний хід і чорний гумор у буквальному сенсі чорними не є; біле вино, білий ведмідь і біла ніч дійсно світлі, а білий вірш, білий танець і білий квіток — лише абстрактні назви.

Завдання 2. Слово «ікра» потрібно віднести до нижньої частини лівої колонки: чорна ікра дійсно темна. Слова «піар» і «задум» також поєднуються зі словом «чорний», але лише у переносному значенні — їх потрібно розташувати у верхній частині лівої колонки. Слово «гарячка» поєднується з прикметником «білий», але біла гарячка не є білою буквально — отже, верхня частина правої колонки.

Завдання 3. Слово «ворона» слід віднести до правої колонки, адже маємо фразеологізм «біла ворона» (а «чорна ворона» сталим словосполученням не є — так само, як, наприклад, і «біла кішка»). Особливе слово «ворона» тим, що його важко однозначно розташувати у верхній або в нижній частині колонки. З одного боку, звичайно, білою вороною називають людину, яка в буквальному сенсі білою є зовсім не обов'язково. З іншого боку, прикметник «біла» у виразі «біла ворона» має все ж таки пряме значення: переносне значення має лише весь вираз «біла ворона».